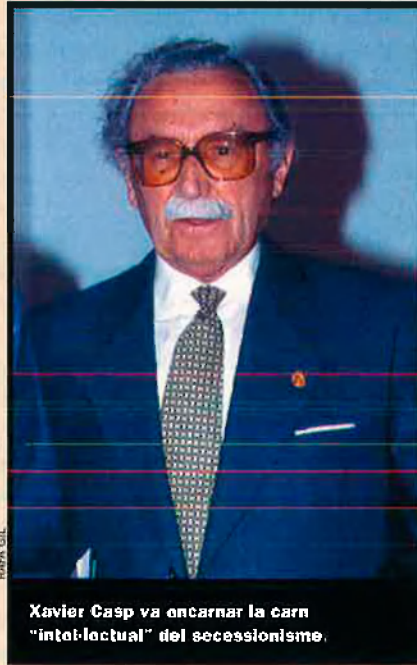

Xavier Casp, esbós d'urgència

El poeta valencià que més va contribuir a la represa lingüística i literària en la postguerra, i que més la va entrebancar en la transició, va morir dijous, 11 de novembre, als 89 anys.

La publicació, l'any 1943, de *Volar...* i l'any 1945 de *La inquietud en calma* de Xavier Casp, va provocar un cert entusiasme a la València d'aleshores, com també al Principat i a les Illes, perquè notificava una clara superació de la qualitat lírica de la promoció poètica anterior. Abans de la guerra, Casp només havia publicat alguns poemes solts a les revistes *El Vers Valencià*, que dirigia Josep M. Bayarri. Amb el seu inseparable company, Miquel Adlert, funda en la dècada dels quaranta l'editorial Torre, on donaran a conèixer els primers llibres de la nova generació poètica: *Sobre Narcís* i *Ales o mans* de Joan Fuster; *Ara que sóc aquí*, de Francesc de P. Burguera; *Ala encesa* de Jaume Bru; del joveníssim Rafael Villar, *L'alba als ulls*; *Altra veu*, de Maria Beneyto; o *Ciutat a cau d'orella*, de Vicent Andrés Estellés.

Des dels primers llibres de Casp, hi ha qui acusa la seua poesia de no pertànyer a allò que tradicionalment es coneixia com a poesia valenciana, és a dir, de no seguir les constants de la poesia paisatgística. Li reprotxen, els supervivents de les generacions anteriors a la guerra d'Espanya, que practique una poètica intel·lectualista. En els joves poetes que publiquen a Torre hi ha un intent de connectar amb la lírica de les darreres escoles literàries, com també un gran desig de renovació estètica. La posició que es desprenia de l'obra de Casp el col·locava com a iniciador d'aquesta etapa. Els joves poetes s'agrupaven al voltant de la idea de normalitat literària. Aquesta feia referència, d'una banda, a la qualitat lingüística, l'ús d'una llengua acurada i correcta; d'altra banda, a la superació dels tòpics de la poesia anterior, tot buscant un nou univers literari. Els joves escriptors que van publicar a Torre no constituïen un grup connex; els aplegava, sobretot, aquest anhel d'exigència.

Xavier Casp va encarnar la carn "intel·lectual" del secessionisme.

En conjunt, doncs, un dels valors d'aquests creadors és haver rebutjat les fórmules vuitcentistes de la poesia valenciana tradicional per posar el rellotge literari local a hora. En Casp destaca la gran càrrega verbal i l'efusió imatgística plena de jocs rítmics. A més d'un afany conceptual que temàticament es dibuixa en dos eixos: la poesia religiosa i la poesia amorosa. I tot això al llarg d'una obra de considerable extensió, a banda dels dos llibres citats va publicar, entre d'altres, fins a la dècada dels seixanta, *Jo sense tu* (1948), *On vaig, Senyor?* (1949), *Aires de cançó* (1950), *Goig* (1953), *Esparses* (1953), *Braçat* (1955), *Poema dramàticament esperançat* (1956), *Home* (1957), *Jo, cap de casa* (1962), *D'amar-te, Amor* (1963), si es compara amb la de la majoria dels poetes valencians d'aleshores, llevat, naturalment, de l'Estellés, anys més tard.

S'ha d'assenyalar el paper que va tenir Casp en la immediata postguerra com a dinamitzador cultural i com a poeta. L'escriptor de Carlet (Ribera Al-

ta) fou una peça important en aquells anys de redreçament. La unitat de la llengua no la discutia ningú, com podem comprovar en dos exemples que m'agradaria citar de la correspondència entre Casp i Joan Fuster, crec que les paraules parlen per elles mateixes: "Veuràs; a mi m'agrada fixar-me en detalls que gairebé sempre passen desapercebuts, però que a mi m'agrada posar intenció, i he vist una fina forma de reafirmar la unitat de la nostra llengua: un mallorquí, Dolç, presentat per un valencià, jo; un valencià, tu, presentat per un català, Bertran. No et sembla que fa bonic? Potser ningú no s'adonarà d'açò, però jo sí i, en aquestes coses de subtileteses, basta sempre, tu ho saps, la satisfacció personal. (Carta de Casp a Fuster, datada a València el 16 de gener del 1950). O: "I que et conste que jo no done exclusives i, en dir-te que n'hi ha molts que en parlen, no em referia concretament a ningú ni a valencians només, perquè m'he acostumat a enfocar sempre els aspectes en el pla gran de la Catalunya que tots nosaltres portem per ideal. I com no concedesc exclusives, per això tampoc no deixo que ningú pense per mi, com tu dius, si bé com tots els que sabem poc, sí que deixem que els que saben més definisquen millor allò que nosaltres pensem, però que ho pensem a força de sentir-ho que, al cap i a la fi, és la més honesta forma de pensar" (Carta de Casp a Fuster, datada a València l'1 de febrer del 1951).

Això, però, ho va oblidar i es va convertir en el més infaust enemic d'aquella tasca renovadora del fet literari. Al principi de la dècada dels setanta Casp fa un gir de cent vuitanta graus i canvia d'actitud pel que fa a la unitat de la llengua, i com a degà de la Reial Acadèmia de Cultura Valenciana o com a president de Lo Rat Penat que tant havia abominat impulsa el secessionisme lingüístic. Des d'aquell moment es va dedicar, en companyia d'Adlert, a estretar tot allò que durant la major part de la seua vida intentà construir.

Josep Ballester
Escriptor i professor de la
Universitat de València